

(८)

भोक्ष द्वार

(9)

Moksh Dwār

प्रतिज्ञा

(ढोहरा)

बंधद्वार पूरौ भयौ, जो दुःख दोष निदान ।

अब बरनों संक्षेपसौं, मोखद्वार सुखथान ॥१॥

Pratijnā

(Dohrā)

Bandhdwār poorau bhayau, jo dukh dosh nidān ।

Ab barnau sankshepsau, mokhadwār sukhthān ॥1॥

મંગલાચરણ

(સવૈયા એકત્રીસા)

ભેદગ્યાન આરાસૌં દુફારા કરૈ ગ્યાની જીવ,
આતમ કરમ ધારા ભિન્ન ભિન્ન ચરચૈ ।

Mangalācharan

(Savaiyā Ekatrisā)

Bhedgnān ārāsau dufārā karai gyāni jeev,
Ātam karam dhārā bhinn bhinn charchai ।

अनुभौ अभ्यास लहै परम धरम गहै,

करम भरमकौ खजानौ खोलि खरचै ॥

Anubhau abhyās lahai param dharam gahai,

Karam bharamkau khajānau kholi kharchai ॥

यौही मोख मुख धावै केवल निकट आवै,
पूरन समाधि लहै परमकौ परचै ।

Yauhee mokh mukh dhāvai keval nikat āvai,
Pooran samādhi lahai paramkau parchai ।

भयौ निरदौर याहि करनौ न कछु और,
ऐसौ विश्वनाथ ताहि बनारसी अरचै ॥२॥

Bhayau nirdaur yāhi karnau na kachhu aur,
Aisau Vishwanāth tāhi Banārasī archai ॥2॥

સમ્યગ્જ્ઞાનથી આત્માની સિદ્ધિ થાય છે

(સવૈયા એકત્રીસા)

काहू एक जैनी सावधान है परम पैनी,

ऐसी बुद्धि छैनी घटमांहि डार दीनी है ।

Samyagjnānāthi Ātmāni Siddhi Thāy Chhe

(Savaiyā Ekatrisā)

Kāhoo ek jainee sāvdhān vhai param painee,

Aisee buddhi chhainee ghatmāhi dār deene hai ।

पैठी नो करम भेदि दरव करम छेदि,

सुभाउ विभाउताकी संधि सोधि लीनी है ॥

Paithee no karam bhedi darav karam chhedī,

Subhāu vibhāutākee sandhi sodhi leenee hai ॥

तहां मध्यपाती होय लखी तिन धारा दोय,
एक मुधामई एक सुधारस-भीनी है ।

Tahā madhyapātee hoy lakhee tin dhārā doy,
Ek mudhāmayi ek sudhāras-bheenee hai ।

मुधासौं विरचि सुधासिंधुमें मगन भई,

ऐती सब क्रिया एक समै बीची कीनी है ॥३॥

Mudhāsau virachi sudhāsindhumai magan bhai,

Aitee sab kriyā ek samai beechee keenee hai ॥3॥

(Dohrā)

जैसै छैनी लोहकी, करै एकसौं दोइ ।

जड़ चेतनकी भिन्नता, त्यों सुबुद्धिसौं होइ ॥४॥

(Dohrā)

Jaisai chhainee lohakee, karai eksau doi ।

Jad chetankee bhinnatā, tyau subuddhisau hoi ॥4॥

सुबुद्धिनो विलास

(सर्व वर्ण लघु, चित्रकाव्य घनाक्षरी)

धरति धरम फल हरति करम मल,

मन वच तन बल करति समरपन ।

Subuddhino Vilās

(Sarva Varna Laghu, Chitrakāvya Ghanāksharee)

Dharti dharam fal harati karam mal,

Mann vach tan bal karati samarpan ।

भखति असन सित चखति रसन रित,
लखति अमित वित करि चित दरपन ॥

Bhakhati ashan sit chakhati rasan rit,
Lakhati amit vit kari chit darpan ॥

कहति मरम धुर दहति भरम पुर,
गहति परम गुर उर उपसरपन ।

Kahati maram dhur dahati bharam pur,
Gahati param gur ur upasarpan ।

रहति जगति हित लहति भगति रति,
चहति अगति गति यह मति परपन ॥५॥

Rahati jagati hit lahati bhagati rati,
Chahati agati gati yah mati parpan ॥5॥

સમ્યગ્જ્ઞાનીનું મહત્ત્વ

(સર્વ વર્ણ ગુરુ, સવૈયા એકત્રીસા)

રાણાકૌસૌ બાના લીનૈ આપ સાધૈ થાના ચીનૈ,
દાનાઅંગી નાનારંગી ખાના જંગી જોધા હૈ ।

Samyagjnāninu Mahattva

(Sarva Varna Guru, Savaiyā Ekatrisā)

Rānākausau bānā leenai āp sādhai thānā cheenai,
Dānānangee nānārangee khānā jangee jodhā hai ।

मायाबेली जेती तेती रेतैमें धारेती सेती,

फंदाहीकौ कंदा खौदै खेतीकौसौ लोधा है ॥

Māyābelee jatee tetee retaimai dhāreteee setee,

Fandāheekau kandā khaudai

Kheteekausau lodhā hai ॥

बाधासेती हांता लोरै राधासेती तांता जोरै,
बांदीसेती नाता तोरै चांदीकौसौ सोधा है ।

Bādhāsetee hāntā lorai rādhāsetee tāntā jorai,
Bāndeesetee nātā torai chāndeekausau sodhā hai ।

जानै जाही ताही नीकै मानै राही पाही पीकै,
ठानै बातैं डाही ऐसौ धाराबाही बोधा है ॥६॥

**Jānai jāhee tāhee neekai mānai rāhee pāhee peekai,
Thānai bātai dāhee aisau dhārābāhee bodhā hai ॥6॥**

જ્ઞાની જીવ જ ચક્રવર્તી છે

(સવૈયા એકત્રીસા)

जिन्हकै दरव मिति साधन छखंड थिति,

बिनसै विभाव अरि पंकति पतन हैं ।

Jnāni Jeev aj Chakravarti Chhe

(Savaiyā Ekatrisā)

Jinhakai darav miti sādhan chhakhand thiti,

Binasai vibhāv ari pankati patan hai ।

जिन्हकै भगतिको विधान एई नौ निधान,
त्रिगुनके भेद मानौ चौदह रतन हैं ॥

Jinhakai bhagatiko vidhān ei nau nidhān,
Trigunake bhed mānau chaudah ratan hai ॥

जिन्हकै सुबुद्धिरानी चूरै महा मोह वज्र,
पूरै मंगलीक जे जे मोखके जतन हैं ।

Jinhakai subuddhirānee churai mahā moh vajra,
Poorai mangaleek je je mokhake jatan hai ।

जिन्हकै प्रमान अंग सौहै चमू चतुरंग,

तेई चक्रवर्ती तनु धरै पै अतन हैं ॥७॥

Jinhakai pramān ang sauhai chamoo chaturang,

Tei chakravarti tanu dharai pai atan hai ॥7॥

नव भक्तिनां नाम

(दोहरा)

श्रवन कीरतन चिंतवन, सेवन बंदन ध्यान ।

लघुता समता एकता, नौधा भक्ति प्रवान ॥८॥

Nav Bhaktinā Nām

(Dohrā)

Shravan kirtan chintvan, sevan bandan dhyān ।

Laghutā samtā ektā, naudhā bhakti pravān ॥8॥

જ્ઞાની જીવોનું મંતવ્ય

(સવૈયા એકત્રીસા)

કાઠુ અનુભવી જીવ કહૈ મેરે અનુભૌમૈં,
લક્ષન વિભેદ ભિન્ન કરમકૌ જાલ હૈ ।

Jnāni Jeevonu Mantavya

(Savaiyā Ekatrisā)

Kāu anubhavee jeev kahai mere anubhaumai,
Lakshan vibhed bhinn Karamkau jāl hai ।

जानै आपा आपुकाँ जु आपुकरि आपुविषैं,
उतपति नास ध्रुव धारा असराल है ॥

Jānai āpā āpukau ju āpukari āpuvishai,
Utpati nās dhruv dhārā asarāl hai ॥

सारे विकल्प मोसौं-न्यारे सरवथा मेरौ,
निहचै सुभाव यह विवहार चाल है ।

Sāre vikalp mosau-nyāre saravathā merau,
Nihachai subhāv yah vivahār chāl hai ।

मैं तौ सुद्ध चेतन अनंत चिनमुद्राधारी,
प्रभुता हमारी एकरूप तिहुं काल है ॥९॥

Mai tau suddh chetan anant chinmudrādhāree,
Prabhutā hamāri ekroop tihu kāl hai ॥9॥

આત્માના ચેતન લક્ષણનું સ્વરૂપ

(સવૈયા એકત્રીસા)

નિરાકાર ચેતના કહાવૈ દરસન ગુન,

સાકાર ચેતના સુદ્ધ જ્ઞાન ગુનસાર હૈ ।

Ātmānā Chetan Lakshannu Swaroop

(Savaiyā Ekatrisā)

Nirākār chetanā kahāvai darasan guna,

Sākār chetanā suddh jnan gunasār hai ।

चेतना अद्वैत दोऊ चेतन दरव मांहि,
सामान विशेष सत्ताहीकौ विसतार है ॥

Chetanā advait dou chetan darav māhi,
Sāmān vishesh sattāheekau visatār hai ॥

कोऊ कहै चेतना चिहन नांही आतमामैं,
चेतनाके नास होत त्रिविध विकार है ।

Kou kahai chetanā chihan nāhee ātamāmai,
Chetanāke nās hot trividh vikār hai ।

लक्ष्मणकौ नास सत्ता नास मूल वस्तु नास,
तातै जीव दरवकौ चेतना आधार है ॥१०॥

Lakshankau nās sattā nās mool vastu nās,
Tātai jeev daravkau chetanā ādhār hai ॥10॥

(ढोहरा)

चेतन लक्षन आतमा, आतम सत्ता मांहि ।
सत्तापरिमित वस्तु है, भेद तिहूंमैं नांहि ॥११॥

(Dohrā)

Chetan lakshan ātamā, ātam sattā māhi ।
Sattāparimit vastu hai, bhed tihoomai nāhi ॥11॥

આત્મા નિત્ય છે

(સવૈયા એકત્રીસા)

ज्यों कलधौत सुनारकी संगति,

भूषन नाम कहै सब कोई ।

Ātmā Nitya Chhe

(Savaiyā Ekatrisā)

Jyau kalghaut sunārakee sangati,

Bhooshan nām kahai sab koi ।

कंचनता न मिटी तिहि हेतु,
वहै फिरि औटिकै कंचन होई ॥

Kanchanatā na mitee tihi hetu,
Vahai firi autikai kanchan hoi ॥

त्यौं यह जीव अजीव संजोग,
भयौ बहुरूप भयौ नहि दोई ।

Tyau yah jeev ajeev sanjog,
Bhayau bahuroop bhayau nahi doi ।

चेतनता न गई कबहूँ,

तिहि कारन ब्रह्म कहावत सोई ॥१२॥

Chetantā na gai kabahoo,

Tihi kāran brahma kahāvat soi ॥12॥

સુબુદ્ધિ સખીને બ્રહ્મનું સ્વરૂપ સમજાવે છે

(સવૈયા એકત્રીસા)

देखु सखी यह ब्रह्म विराजित,

याकी दसा सब याहीकौ सोहै ।

Subuddhi Sakheene Brahmanu Swaroop Samjāve Chhe

(Savaiyā Ekatrisā)

Dekhu sakhi yah brahma virājit,

Yākee dasā sab yāheekau sohai ।

एकमैँ एक अनेक अनेकमैँ,
दुंद लियैँ दुविधामह दो है ॥

Ekamai ek anek anekamai,
Dund liyai duvidhāmah do hai ॥

आपु संभारि लखै अपनौ पद,
आपु विसारिकै आपुहि मोहै ।

Āpu sambhāri lakhai apnau pad,
Āpu visārikai āpuhi mohai ।

व्यापकरूप यहै घट अंतर,

ग्यानमें कौन अग्यानमें को है ॥१३॥

Vyāpakroop yahai ghat antar,

Gyānmai kaun agyanamai ko hai ॥13॥

આત્મ-અનુભવનું દષ્ટાંત

(સવૈયા તેવીસા)

જ્યૌં નટ એક ધરૈ બહુ ભેખ,

કલા પ્રગટૈ બહુ કૌતુક દેખૈ ।

Ātma-anubhavnu Drashtānt

(Savaiyā Tevisā)

Jyau nat ek dharai bahu bhekh,

Kalā pragatai bahu kautuk dekhai ।

आपु लखै अपनी करतूति,
वहै नट भिन्न विलोकत भेखै ॥

Āpu lakhai apani karatooti,
Vahai nat bhinn vilokat bhekhai ॥

त्यौं घटमैं नट चेतन राव,
विभाउ दसा धरि रूप विसेखै ।

Tyau ghatmai nat chetan rāv,
Vibhāu dasā dhari roop visekhai ।

खोलि सुदृष्टि लेखै अपनौं पद,
दुंद विचारि दसा नहि लेखै ॥१४॥

Kholi sudrishti lakhai apanau pad,
Dund vichāri dasā nahi lekhai ॥14॥

હેય-ઉપાદેય ભાવો ઉપર ઉપદેશ

(છંદ અડિલ્લ)

Hey-upādey Bhāvo Upar Updesh

(Chhand Adill)

जाके चेतन भाव, चिदानंद सोइ है ।
और भाव जो धरै, सौ औरौ कोइ है ॥
जो चिनमंडित भाउ, उपादे जाननै ।
त्याग जोग परभाव, पराये माननै ॥१५॥

Jākey chetan bhāv, chidānand soi hai ।
Aur bhāv jo dharai, sau aurau koi hai ॥
Jo chinmandit bhāu, upāde jānnai ।
Tyāg jog parbhāv, parāye mānnai ॥15॥

જ્ઞાની જીવ યાહે ઘરમાં રહે, યાહે વનમાં રહે, પણ મોક્ષમાર્ગ સાધે છે
(સવૈયા એકત્રીસા)

Jnāni Jeev Chāhe Gharmā Rahe, Chāhe Vanmā Rahe,
pan Mokshmārg Sādhe Chhe
(Savaiyā Ekatrisā)

जिन्हकैं सुमति जागी भोगसौं भये विरागी,
परसंग त्यागि जे पुरुष त्रिभुवनमैं ।

Jinhakai sumati jāgee bhogasau bhaye virāgee,
Parsang tyāgi je purush tribhuvanmai ।

रागादिक भावनिसौं जिनिकी रहनि न्यारी,
कबहुं मगन ह्वै न रहैं धाम धनमें ॥

Rāgādik bhāvnisau jinikee rahani nyāree,
Kabahoo magan vhai na rahai dhām dhanmai ॥

जे सदैव आपको विचारें सर्वांग सुद्ध,
जिन्हकै विकलता न व्यापै कहूं मनमें ।

Je sadaiv āpakau vichārai sarvāng suddh,
Jinhakai vikaltā na vyāpai kahoo mannmai ।

तेई मोख मारगके साधक कहावैं जीव,
भावै रहौ मंदिरमें भावै रहौ वनमें ॥१६॥

Teyi mokh māragke sādhak kahāvai jeev,
Bhāvai rahau mandirmai bhāvai rahau vanmai ॥16॥

મોક્ષમાર્ગી જીવોની પરિણતિ

(સવૈયા તેવીસા)

ચેતન મંડિત અંગ અખંડિત,

સુદ્ધ પવિત્ર પદારથ મેરો ।

Mokshmārgi Jeevoni Parinati

(Savaiyā Tevisā)

Chetan mandit ang akhandit,

Suddh pavitra padārath mero ।

राग विरोध विमोह दसा,

समुझै भ्रम नाटक पुद्गल केरो ॥

Rāg virodh vimoh dasā,

Samujhai bhram nātak pudgal kero ॥

भोग संयोग वियोग बिथा,
अवलोकि कहै यह कर्मज घेरौ ।

Bhog saiyog viyog bithā,
Avaloki kahai yah karmaj gherau ।

है जिन्हकौ अनुभौ इह भांति,
सदा तिनकौं परमारथ नेरौ ॥१७॥

Hai jinhakau anubhau ih bhānti,
Sadā tinakau parmārath nerau ॥17॥

સમ્યગ્દષ્ટિ જીવ સાધુ છે અને મિથ્યાદષ્ટિ જીવ ચોર છે
(દોહરા)

Samyagdrashti Jeev Sādhū Chhe ane
Mithyādrashti Jeev Chor Chhe
(Dohrā)

जो पुमान परधन हरै, सो अपराधी अग्य ।

जो अपनौ धन व्यौहरै, सो धनपति सरवग्य ॥१८॥

Jo pumān pardhan harai, so aparādhī agya ।

Jo apnau dhan vyauharai,

So dhanpati sarvagya ॥18॥

परकी संगति जौ रचै, बंध बढ़ावै सोइ ।

जो निज सत्तामैं मगन, सहज मुक्त सो होइ ॥१९॥

Parkee sangati jau rachai, bandh badhāvai soi ।

Jo nij sattāmai magan, sahaj mukt so hoi ॥19॥

द्रव्य अने सत्तानुं स्वरूप

(दोहरा)

उपजै विनसै थिर रहै, यह तो वस्तु वखान ।

जो मरजादा वस्तुकी, सो सत्ता परवांन ॥२०॥

Dravya ane Sattānu Swaroop

(Dohrā)

Upjai vinsai thir rahai, yah toh vastu vakhān ।

Jo marjādā vastukee, so sattā parvān ॥20॥

છ દ્રવ્યની સત્તાનું સ્વરૂપ

(સવૈયા એકત્રીસા)

લોકાલોક માન એક સત્તા હૈ આકાશ દર્વ,
ધર્મ દર્વ એક સત્તા લોક પરમિતિ હૈ ।

Chha Dravyanee Sattānu Swaroop
(Savaiyā Ekatrisā)

Lokālok mān ek sattā hai ākāsh darva,
Dharma darva ek sattā lok parmiti hai ।

लोक परवान एक सत्ता है अधर्म दर्ब,
कालके अनू असंख सत्ता अगनिति है ॥

Lok parvān ek sattā hai adharma darva,
Kālke anoo asankh sattā aganiti hai ॥

पुद्गल सुद्ध परवानुकी अनंत सत्ता,
जीवकी अनंत सत्ता न्यारी न्यारी छिति है ।

Pudgal suddh parvānukēe anant sattā,
Jeevkeē anant sattā nyāree nyāree chhiti hai ।

कोऊ सत्ता काहूसौं न मिलि एकमेक होइ,
सबै असहाय यौं अनादिहीकी थिति है ॥२१॥

Kou sattā kāhoosau na mili ekmek hoi,
Sabai asahāy yau anādiheekee thiti hai ॥21॥

છ દ્રવ્યથી જ જગતની ઉત્પત્તિ છે

(સવૈયા એકત્રીસા)

एई छहाँ दर्व इनहीकौ है जगतजाल,

तामैं पांच जड़ एक चेतन सुजान है ।

Chha Dravyathee Ja Jagatnee Utpatti Chhe

(Savaiyā Ekatrisā)

Ei chhahau darva inheekau hai jagatjāl,

Tāmai pānch jad ek chetan sujān hai ।

काहूकी अनंत सत्ता काहूसौं न मिलै कोइ,
एक एक सत्तामैं अनंत गुन गान है ॥

Kāhookee anant sattā kāhoosau na milai koi,
Ek ek sattāmai anant guna gān hai ॥

एक एक सत्तामैं अनंत परजाइ फिरै,
एकमैं अनेक इहि भांति परवान है ।

Ek ek sattāmai anant parjāi firai,
Ekmai anek ihi bhānti parvān hai ।

यहै स्यादवाद यहै संतनिकी मरजाद,

यहै सुख पोख यह मोखकौ निदान है ॥२२॥

Yahai syādvād yahai santanikee marjād,

Yahai sukh pokh yah mokhakau nidān hai ॥22॥

(સવૈયા એકત્રીસા)

સાધી દધિ મંથમેં અરાધી રસ પંથનિમેં,
જહાં તહાં ગ્રંથનિમેં સત્તાહીકૌ સોર હૈ ।

(Savaiyā Ekatrisā)

Sādhi dadhi manthamai arādhee ras panthanimai,
Jahā tahā granthanimai sattāheekau sor hai ।

ग्यान भान सत्तामैं सुधा निधान सत्ताहीमैं,
सत्ताकी दुरनि सांझ सत्ता मुख भोर है ॥

Gyān bhān sattāmai sudhā nidhān sattāheemai,
Sattākee durani sānjh sattā mukh bhor hai ॥

सत्ताकौ सरूप मोख सत्ता भूल यहै दोष,
सत्ताके उलंघे धूमधाम चहूं वोर है ।

Sattākau saroop mokh sattā bhool yahai dosh,
Sattāke ulanghe dhoomdhām chahoo vor hai ।

सत्ताकी समाधिमें बिराजि रहै सोई साहू,
सत्तातैं निकसि और गहै सोई चोर है ॥२३॥

Sattākee samādhimai birāji rahai soi sāhoo,
Sattātai nikasi aur gahai soi chor hai ॥23॥

આત્મસત્તાનો અનુભવ નિર્વિકલ્પ છે

(સવૈયા એકત્રીસા)

જામૈં લોકવેદ નાંહિ થાપના ઉછેદ નાંહિ,

પાપ પુન્ન ખેદ નાંહિ ક્રિયા નાંહિ કરની ।

Ātmasattāno Anubhav Nirvikalp Chhe

(Savaiyā Ekatrisā)

Jāmai lokved nāhi thāpnā uchhed nāhi,

Pāp punn khed nāhi kriyā nāhi karnee ।

जामैं राग दोष नांहि जामैं बंध मोख नांहि,
जामैं प्रभु दास न अकास नांहि धरनी ॥

Jāmai rāg dosh nāhi jāmai bandh mokh nāhi,
Jāmai prabhu dās na akās nāhi dharnee ॥

जामैं कुल रीत नांहि जामैं हारि जीत नांहि,
जामैं गुरु सीष नांहि वीष नांहि भरनी ।

Jāmai kul reet nāhi jāmai hāri jeet nāhi,
Jāmai Guru seesh nāhi, veesh nāhi bharnee ।

आश्रम बरन नांहि काहूकी सरन नांहि,
ऐसी सुद्ध सत्ताकी समाधिभूमि बरनी ॥२४॥

Āshram baran nāhi kāhooke saran nāhi,
Aisee suddh sattākee samādhibhoomi barnee ॥24॥

જે આત્મસત્તાને જાણતો નથી તે અપરાધી છે

(દોહરા)

जाकै घट समता नहीं, ममता मगन सदीव ।

रमता राम न जानई, सो अपराधी जीव ॥२५॥

Je Ātmasattāne Jānto Nathi Te Aprādhi Chhe

(Dohrā)

Jākai ghat samtā nahi, mamtā magan sadeev ।

Ramtā rām na jānai, so aprādhee jeev ॥25॥

अपराधी मिथ्यामती, निरदै हिरदै अंध ।

परकों मानै आतमा, करै करमकौ बंध ॥२६॥

Aprādhee mithyāmatee, nirdai hirdai andh ।

Parkau mānai ātamā, karai karamkau bandh ॥26॥

झूठी करनी आचरै, झूठे सुखकी आस ।

झूठी भगति हिए धरै, झूठे प्रभुकौ दास ॥२७॥

Jhoothee karnee ācharai, jhoothe sukhkee ās ।

Jhoothee bhagti hiye dharai,

Jhoothe Prabhukau dās ॥27॥

મિથ્યાત્વની વિપરીત વૃત્તિ

(સવૈયા એકત્રીસા)

માટી ભૂમિ સૈલકી સો સંપદા બખાનૈ નિજ,
કર્મમૈં અમૃત જાનૈ ગ્યાનમૈં જહર હૈ ।

Mithyātvani Vipreet Vrutti

(Savaiyā Ekatrisā)

Mātee bhoomi sailakee so sampadā bakhānai nij,
Karmamai amrut jānai gyānmai jahar hai ।

अपनौ न रूप गहै औरहीसौं आपौ कहै,
साता तो समाधि जाकै असाता कहर है ॥

Apnau na roop gahai aurheesau āpau kahai,
Sātā toh samādhi jākai asātā kahar hai ॥

कोपकौ कृपान लिए मान मद पान कियै,
मायाकी मरोर हियै लोभकी लहर है ।

Kopakau krupān liye mān mad pān kiyai,
Māyākee maror hiyai lobhakee lahar hai ।

याही भांति चेतन अचेतनकी संगतिसौं,
सांचसौं विमुख भयौ झूठमें बहर है ॥२८॥

Yāhee bhānti chetan achetankee sangatisau,
Sāchasau vimukh bhayau jhoothmai bahar hai ॥28॥

(સવૈયા એકત્રીસા)

તીન કાલ અતીત અનાગત વરતમાન,
જગમૈં અખંડિત પ્રવાહકૌ ડહર હૈ ।

(Savaiyā Ekatrisā)

Teen kāl ateet anāgat vartamān,
Jagmai akhandit pravāhkau dahar hai ।

तासौं कहै यह मेरौ दिन यह मेरी राति,
यह मेरी घरी यह मेरौही पहर है ॥

Tāsau kahai yah merau din yah meree rāti,
Yah meree gharee yah merauhee pahar hai ॥

खेहकौ खजानौ जोरै तासौं कहै मेरौ गेह,
जहां बसै तासौं कहै मेरौही सहर है ।

Khehakau khajānau jaurai tāsau kahai merau geh,
Jahā basai tāsau kahai merauhee sahar hai ।

याहि भांति चेतन अचेतनकी संगतिसौं,
सांचसौं विमुख भयौ झूठमें बहर है ॥२९॥

Yāhi bhānti chetan achetankee sangatisau,
Sāchasau vimukh bhayau jhoothmai bahar hai ॥29॥

सम्यग्दृष्टि जिवोन्तो सद्विचार

(दोहरा)

जिन्हके मिथ्यामति नहीं, ग्यानकला घट मांहि ।

परचै आतमरामसौं, ते अपराधी नांहि ॥३०॥

Samyagdrishti Jeevono Sadvichār

(Dohrā)

Jinhake mithyāmati nahee, gyānkalā ghat māhi ।

Parchai ātamrāmsau, te aprādhi nāhi ॥30॥

(સવૈયા એકત્રીસા)

જિન્હકૈ ધરમ ધ્યાન પાવક પ્રગટ ભયૌ,
સંસૈ મોહ વિભ્રમ બિરખ તીનૌં ડઢે હૈં ।

(Savaiyā Ekatrisā)

Jinhakai dharam dhyān pāvak pragat bhayau,
Sansai moh vibhram birakh teenau dadhe hai ।

जिन्हकी चितौनि आगे उदै स्वान भूसि भागै,
लागै न करम रज ग्यान गज चढ़े हैं ॥

Jinhakee chitauni āgey udai swān bhoosi bhāgai,
Lāgai na karam raj gyān gaj chadhe hai ॥

जिन्हकी समुझिकी तरंग अंग आगममैं,
आगममैं निपुन अध्यातममैं कढ़े हैं ।

Jinhakee samujhikee tarang ang āgammāi,
Āgammāi nipun adhyātmamāi kadhai hai ।

तेई परमारथी पुनीत नर आठौं जाम,

राम रस गाढ़ करैं यहै पाठ पढ़े हैं ॥३१॥

Tei parmārathi puneet nar athau jāṁ,

Rām ras gādh karai yahai pāth padhe hai ॥31॥

(સવૈયા એકત્રીસા)

જિन्हकी चिहुंटी चिमटासी गुन चूनिबेकौं,
कुक्थाके सुनिबेकौं दोऊ कान मढ़े हैं ।

(Savaiyā Ekatrisā)

Jinhakee chihuti chimtāsee guna choonibekau,
Kukathāke sunibekau dou kān madhe hai ।

जिन्हकौ सरल चित्त कोमल वचन बोलै,
सोमदृष्टि लियैं डोलैं मोम कैसे गढ़े हैं ॥

Jinhakau saral chitt komal vachan bolai,
Somdrishti liyai dolai mom kaise gadhe hai ॥

जिन्हकी सकति जगी अलख अराधिबेकाँ,
परम समाधि साधिबैकाँ मन बढे हैं ।

Jinhakee sakati jagee alakh arādhibekau,
Param samādhi sādhibaikau mann badhe hai ।

तेई परमारथी पुनीत नर आठौं जाम,

राम रस गाढ़ करैं यहै पाठ पढ़े हैं ॥३२॥

Tei parmārthi puneet nar āthau jām,

Rām ras gādh karai yahai pāth padhe hai ॥32॥

समाधि वर्णन

(दोहरा)

राम-रसिक अर राम-रस, कहन सुननकाँ दोइ ।

जब समाधि परगट भई, तब दुबिधा नहि कोइ ॥३३॥

Samādhi Varnan

(Dohrā)

Rām-rasik ar rām-ras, kahan sunanakau doi ।

Jab samādhi pargat bhayi, tab dubidhā nahi koi ॥33॥

શુભ ક્રિયાઓનું સ્પષ્ટીકરણ

(દોહરા)

નંદન બંદન થુતિ કરન, શ્રવન ચિંતવન જાપ ।

પઢન પઢાવન ઉપદિસન, બહુવિધિ ક્રિયા-કલાપ ॥૩૪॥

Shubh Kriyāonu Spashteekaran

(Dohrā)

Nandan bandan thuti karan, shravan chintvan jāp ।

Padhan padhāvan updisan, bahuvidhi kriyā-kalāp ॥34॥

શુદ્ધોપયોગમાં શુભોપયોગનો નિષેધ

(દોહરા)

સુદ્ધાતમ અનુભવ જહાં, સુભાચાર તહાં નાંહિ ।

કરમ કરમ મારગ વિષેં, સિવ મારગ સિવમાંહિ ॥૩૫॥

Shuddhopyogmā Shubhopyogno Nishedh

(Dohrā)

Suddhātam anubhav jahā, subhāchār tahā nāhi ।

Karam karam mārag vishai, siv mārag sivmāhi ॥35॥

(चोपाई)

इहि बिधि वस्तुव्यवस्था जैसी ।
कही जिनंद कही मैं तैसी ॥
जे प्रमादसंजुत मुनिराजा ।
तिनके सुभाचारसौं काजा ॥३६॥

(Chopāi)

Ihi bidhi vastuvyavasthā jaisee ।
Kahee Jinand kahee mai taissee ॥
Je pramādsanjut Munirājā ।
Tinake subhāchārasau kājā ॥36॥

जहां प्रमाद दसा नहि व्यापै ।
तहां अवलंब आपनों आपै ॥
ता कारन प्रमाद उत्पाती ।
प्रगट मोख मारगकौ घाती ॥३७॥

Jahā pramād dasā nahi vyāpai ।
Tahā avlamb āpnau āpai ॥
Tā kāran pramād utpātee ।
Pragat mokh māragkau ghātee ॥37॥

जे प्रमाद संजुगत गुसांई ।
उठहिं गिरहिं गिंदुककी नांई ॥
जे प्रमाद तजि उद्धत हौंहीं ।
तिनकौं मोख निकट द्रिग सौंहीं ॥३८॥

Je pramād sanjugat gusāi ।
Uthahi girhi gindukakee nāi ॥
Je pramād taji uddhat hauhee ।
Tinakau mokh nikat drig sauhee ॥38॥

घटमें है प्रमाद जब ताई ।
पराधीन प्राणी तब ताई ॥
जब प्रमादकी प्रभुता नासै ।
तब प्रधान अनुभौ परगासै ॥३९॥

Ghatmai hai pramād jab tāi ।
Parādheen prānee tab tāi ॥
Jab pramādakee prabhutā nāsai ।
Tab pradhān anubhau pargāsai ॥39॥

(Dohrā)

ता कारन जगपंथ इत, उत सिव मारग जोर ।

परमादी जगकौं धुकै, अपरमादि सिव ओर ॥४०॥

(Dohrā)

Tā kāran jagpanth it, ut siv mārag jor ।

Parmādee jagkau dhukai, aparmādi siv aur ॥40॥

जे परमादी आलसी, जिन्हकें विकल्प भूरि ।

होइ सिथल अनुभौविषै, तिन्हकौं सिवपथ दूरि ॥४१॥

Je parmādee ālasee, jinhakai vikalp bhoori ।

Hoi sithal anubhauvishai, tinhakau sivpath doori ॥41॥

જે પરમાદી આલસી, તે અભિમાની જીવ ।

જે અવિકલપી અનુભવી, તે સમરસી સદીવ ॥૪૨॥

Je parmādee ālasee, te abhimānee jeev ।

Je avikalpee anubhavee, te samarsee sadeev ॥42॥

जे अविकलपी अनुभवी, सुद्ध चेतना युक्त ।

ते मुनिवर लघुकालमैं, हौंहि करमसौं मुक्त ॥४३॥

Je avikalpi anubhavi, suddh chetanā yukt ।

Te Munivar laghukālmai, hauhi karamsau mukt ॥43॥

જ્ઞાનમાં સર્વ જીવ એકસરખા ભાસે છે
(કવિત્ત)

Jnānmā Sarva Jeev Eksarkhā Bhāse Chhe
(Kavitt)

जैसैं पुरुष लखै परवत चढ़ि,
भूचर-पुरुष ताहि लघु लग्गै ।
भूचर-पुरुष लखै ताकाँ लघु,
उतरि मिलैं दुहुकौ भ्रम भग्गै ॥

Jaisai purush lakhai parvat chadhi,
Bhoochar-purush tāhi laghu laggai ।
Bhoochar-purush lakhai tākau laghu,
Utari milai duhukau bhram bhaggai ॥

तैसैं अभिमानी उन्नत लग,
और जीवकों लघुपद दगगै ।
अभिमानीकों कहै तुच्छ सब,
ग्यान जगै समता रस जगगै ॥४४॥

Taisai abhimāni unnat lag,
Aur jeevkau laghupad daggai ।
Abhimāneekau kahai tucch sab,
Gyān jagai samatā ras jaggai ॥44॥

અભિમાની જીવોની દશા

(સવૈયા એકત્રીસા)

કરમકે ભારી સમુઝૈં ન ગુનકૌ મરમ,
પરમ અનીતિ અધરમ રીતિ ગહે હૈં ।

Abhimānee Jeevoni Dashā

(Savaiyā Ekatrisā)

Karamke bhāree samujhai na gunakau maram,
Param aneeti adharam reeti gahey hai ।

हौंहि न नरम चित्त गरम धरमहूतैं,

चरमकी द्रिष्टिसौं भरम भूलि रहे हैं ॥

Hauhi na naram chitt garam dharamhootai,

Charamkee drishtisau bharam bhooli rahe hai ॥

आसन न खोलैं मुख वचन न बोलैं,

सिर नाये हू न डोलैं मानौं पाथरके चहे हैं ।

Āsan na kholai mukh vachan na bolai,

Sir nāye hoo na dolai mānau pātharke chahe hai ।

देखनके हाउ भव पंथके बढाऊ ऐसे,
मायाके खटाऊ अभिमानी जीव कहे हैं ॥४५॥

Dekhanke hāu bhav panthke badhāu aise,
Māyāke khatāu abhimāni jeev kahe hai ॥45॥

જ્ઞાની જીવોની દશા

(સવૈયા એકત્રીસા)

ધીરકે ધરૈયા ભવ નીરકે તરૈયા ભય,

भीरके हरैया बरबीर ज्यों उमहे हैं ।

Jnāni Jeevoni Dashā

(Savaiyā Ekatrisā)

Dheerake dharaiyā bhav neerake taraiyā bhay,

Bheerake haraiyā barbeer jyau umhe hai ।

मारके मरैया सुविचारके करैया सुख,

ढारके ढरैया गुन लौसौं लहलहे हैं ॥

Mārake maraiyā suvichārake karaiyā sukh,

Dhārke dharaiyā guna lausau lahalahe hai ॥

रूपके रिझैया सब नैके समझैया सब,-

हीके लघु भैया सबके कुबोल सहे हैं ।

Roopke rijhaiyā sab naike samjhaiyā sab,-

Heeke laghu bhaiyā sabake kubol sahe hai ।

बामके बमैया दुख दामके दमैया ऐसे,
रामके रमैया नर ग्यानी जीव कहे हैं ॥४६॥

Bāmake bamaiyā dukh dāmake damaiyā aise,
Rāmake ramaiyā nar gyānee jeev kahe hai ॥46॥

સમ્યક્ત્વી જીવોનો મહિમા
(ચોપાઈ)

Samyaktvi Jeevono Mahimā
(Chopāi)

जे समकिती जीव समचेती ।
तिनकी कथा कहौं तुमसेती ॥
जहां प्रमाद क्रिया नहि कोई ।
निरविकल्प अनुभौ पद सोई ॥४७॥

Je samkiti jeev samchetee ।
Tinakee kathā kahau tumasetee ॥
Jahā pramād kriyā nahi koi ।
Nirvikalp anubhau pad soi ॥47॥

परिग्रह त्याग जोग थिर तीनों ।
करम बंध नहि होय नवीनों ॥
जहां न राग दोष रस मोहै ।
प्रगट मोख मारग मुख सोहै ॥४८॥

Parigrah tyāg jog thir teenau ।
Karam bandh nahi hoy naveenau ॥
Jahā na rāg dosh ras mohai ।
Pragat mokh mārag mukh sohai ॥48॥

पूरब बंध उदय नहि व्यापै ।
जहां न भेद पुन्र अरु पापै ॥
दरव भाव गुन निरमल धारा ।
बोध विधान विविध विस्तारा ॥४९॥

Poorab bandh uday nahi vyāpai ।
Jahā na bhed punna aru pāpai ॥
Darav bhāv guna nirmal dhārā ।
Bodh vidhān vividh vistārā ॥49॥

जिन्हकी सहज अवस्था ऐसी ।
तिन्हकै हिरदै दुबिधा कैसी ॥
जे मुनि छपक श्रेणि चढ़ि धाये ।
ते केवलि भगवान कहाये ॥५०॥

Jinhakee sahaj avasthā aisee ।
Tinhakai hirdai dubidhā kaisee ॥
Je muni chhapak shreni chadhi dhāye ।
Te kevali Bhagwān kahāye ॥50॥

सम्यग्दृष्टि जिवोने वंदन

(दोहरा)

इहि विधि जे पूरन भये, अष्टकरम बन दाहि ।

तिन्हकी महिमा जो लखै, नमै बनारसि ताहि ॥५१॥

Samyagdrishti Jeevone Vandan

(Dohrā)

Ihi vidhi je pooran bhaye, ashtakaram ban dāhi ।

Tinhakee mahimā jo lakhai, namai Banārasi tāhi ॥51॥

મોક્ષપ્રાપ્તિનો ક્રમ

(છપ્પા છંદ)

ભયૌ સુદ્ધ અંકૂર,

ગયૌ મિથ્યાત મૂર નસિ ।

Mokshprāptino Kram

(Chhappā Chhand)

Bhayau suddh ankoor,

Gayau mithyāt moor nasi ।

क्रम क्रम होत उदोत,
सहज जिम सुकल पक्ष ससि ॥

Kram kram hot udot,
Sahaj jim sukal paksh sasi ॥

केवल रूप प्रकासि,
भासि सुख रासि धरम ध्रुव ।

Keval roop prakāsi,
Bhāsi sukh rāsi dharam dhruv ।

करि पूरन थिति आऊ,

त्यागि गत लाभ परम हुव ॥

Kari pooran thiti āu,

Tyāgi gat lābh param huv ॥

इह विधि अनन्य प्रभुता धरत,
प्रगटि बूंदि सागर थयौ ।

Ih vidhi ananya prabhutā dharat,
Pragati boondi sāgar thayau ।

अविचल अखंड अनुभय अखय,

जीव दरव जग मंहि जयौ ॥५२॥

Avichal akhand anubhay akhay,

Jeev darav jag mahi jayau ॥52॥

આઠ કર્મો નાશ પામવાથી આઠ ગુણોનું પ્રગટ થવું

(સવૈયા એકત્રીસા)

ગ્યાનાવરનીકૈ ગયૈં જાનિયૈ જુ હૈ સુ સબ,

દર્સનાવરનકૈ ગયૈતૈં સબ દેખિયૈ ।

Āth Karmo Nāsh Pāmvāthi Āth Gunonu Pragat Thavu

(Savaiyā Ekatrisā)

Gyānāvarneekai gayai jāniyai ju hai su sab,

Darsanāvarankai gayaitai sab dekhiyai ।

वेदनी करमके गयैतैं निराबाध सुख,

मोहनीके गयैं सुद्ध चारित विसेखियै ॥

Vedanee karamke gayaitai nirābādh sukh,

Mohaneeke gayai suddh chārit visekhiyai ॥

आउकर्म गयैँ अवगाहना अटल होइ,
नामकर्म गयैँतैं अमूरतीक पेखियै ।

Āukarma gayai avgāhanā atal hoi,
Nāmkarma gayaitai amoortek pekhiyai ।

अगुरु अलघुरूप होत गोत्रकर्म गर्यै,
अंतराय गर्यैतैं अनंत बल लेखियै ॥५३॥

Aguru alaghuroop hot gotrakarma gayai,
Antarāy gayaitai anant bal lekhiyai ॥53॥

